

ИНТЕГРАЦИЯТА НА ПОЛУЧИЛИТЕ ЗАКРИЛА В БЪЛГАРИЯ ГРАЖДАНИ ОТ ТРЕТИ СТРАНИ – НОРМАТИВНА РАМКА, НАЦИОНАЛНИ ПРАКТИКИ И МЕСТНИ ПОЛИТИКИ

Лидия Стайкова

Резюме

Статията представя действащата нормативна уредба, актуалните обстоятелства, практики и политики по отношение на интеграцията на граждани от трети страни, получили закрила в България. Първо е представена новоприетата национална интеграционна стратегия 2014 – 2020. След това се изследват няколко аспекта на социалното включване – идентичност, жилища, социално подпомагане, работа и образование. Статията завършва с представяне на местните измерения на интеграцията.

Ключови думи: бежанци, интеграция, интеграция на бежанците

INTEGRATION OF REFUGEE AND HUMANITARIAN STATUS HOLDERS IN BULGARIA – REGULATIONS, NATIONWIDE PRACTICES AND LOCAL POLICIES

Lydia Staikova

Abstract

The article presents the current regulations, circumstances, practices and policies with regard to integration of citizens of third countries who have been granted asylum in Bulgaria. First it presents the newly adopted National integration strategy 2014-2020. Then it explores several aspects of social inclusion – identity, accommodation, social benefits, work and education. Finally, it focuses on the implications for the region of Haskovo.

Key words: refugees, integration, refugee integration

Част 1. НАЦИОНАЛНА ИНТЕГРАЦИОННА СТРАТЕГИЯ

Една от основните цели на ЕС е интеграцията на всички хора в обществото, насърчаването на участието им в социалния, икономическия и политическия живот.

Според документа „Цели на Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет през 2014 г.“, до март 2014 година е трябвало да бъде приета Национална програма за интеграция на бежанците в Република България (2014 – 2016).¹ На 30 юни, 2014 г. в сайта на Министерски съвет е публикувана за обществено обсъждане до 9 юли „Национална стратегия за интеграцията на лицата, получили международна закрила в

---

¹ Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет на Република България (2014), „Цели на Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет през 2014г.“, достъпно онлайн на адрес http://www.aref.government.bg/docs/CHELI_DAB_2014.doc, последно посетен на 03.07.2014г.

република България (2014-2020г.)” (Проект).² Стратегията е приета на 2 юли, седмица преди да изтече срокът за обществено обсъждане.

Въпреки че преди 2014г. ДАБ е била активно ангажирана в дейностите по интегриране на бежанците, в новата стратегия тя е упомената като институция, прилагаща мерки за адаптиране на чужденците до момента на придобиване на закрила. Месеци преди приемането на стратегията не е ясно коя ще бъде институцията, която ще бъде отговорна за провеждането на интеграционна програма.³ Това би могло да се разглежда като индикатор за липса на готовност на която и да е институция да поеме координираща роля. В стратегията не е експлицитно посочена такава институция; вместо това са изброени девет партньорски институции, както и „Други институции, в чийто обхват на дейност попадат и лицата със съответен статут на закрила, когато той им дава равни права и задължения с тези на българските граждани в съответната област на обществения живот”.

С Националната стратегия се създава и Национален съвет по миграция и интеграция. Съветът се председателства от министъра на труда и социалната политика и включва представител на администрацията на Президента на РБ, заместник-министри на МТСП, МВР, МИЕ, МОН, МЗ, МЗХ, МП, МВнР, МК, ММС, МРР, председателите на ДАБ, ДАЗД, ДАБЧ, ДАНС и изпълнителните директори на АЗ, АСП, АХУ, ИАГИТ, ИАНМСП, представители на КЗД, НКБТХ, НОИ, НСИ, НАП, НЗОК, НСОРБ, на национално представителните организации на работодателите и на работниците и служителите, международни и неправителствени организации и други.

В стратегията се отчита факта, че практиката на други държави показва редица предимства интеграционната политика да се провежда от един орган, например Агенция по миграция и интеграция. Споменава се, обаче, че такава възможност може да бъде осъществена на по-късен етап, предвид липсата на необходимите ресурси и съществуващите към момента бюджетни ограничения.

В края на юли 2014, правителството в оставка отказва да приеме годишния план за изпълнението на стратегията. Ето защо в тази статия се разглежда ситуацията такава, каквато е в момента според действащите документи и практики.

Част 2. ДЕЙСТВАЩА НОРМАТИВНА УРЕДБА И ПРАКТИКИ

В следващите страници се разглеждат няколко ключови предпоставки за социално включване и се коментира как те са уредени според нормативната уредба и практиката.

2.1. Самоличност

Участието в разнообразни социални, икономически и други дейности, обичайни за нашето общество, в голям брой случаи предполага доказателства за самоличността. Тези доказателства са документални – свидетелство за раждане, лична карта, паспорт / удостоверение за пътуване зад граница и т.н. Една от първите спънки пред интегрирането на търсещите и получаващите закрила у нас възниква именно във връзка с удостоверяването на самоличността им.

---

² Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет на Република България (2014), „Национална стратегия за интеграцията на лицата, получили международна закрила в република България (2014 - 2020 г.)“, достъпно онлайн на адрес <http://www.strategy.bg/FileHandler.ashx?fileId=4765>, последно посетен на 03.07.2014г.

³ „Интеграцията на бежанците”, (17 Април, 2014, Блог „Полетът на костенурката”), достъпно онлайн на адрес <http://lydblog.wordpress.com/2014/04/17/integration-refugees>, последно посетен на 03.07.2014г.

Някои от търсещите закрила лица не разполагат с документи за самоличност; те следва да предоставят достатъчно информация за себе си и близките си, за да бъде възможно да се установи тяхната националност и самоличност. Други търсещи закрила разполагат с такива документи и следва да ги предадат за съхранение в Държавната агенция за бежанците до приключване на производството с влязло в сила решение. И в двата случая на търсещите закрила се издава регистрационна карта, в която се вписват имената (на кирилица и латиница), дата на раждане, националност, уникален ЛНЧ (личен номер на чужденец), но в Закона за убежището и бежанците (ЗУБ) е упоменато, че регистрационната карта не удостоверява самоличността на чужденеца (чл.40, ал.3).⁴

Редица институции не признават регистрационната карта като валиден документ за самоличност, което понякога води до невъзможност за подписване на официални договори – за работа, за наем, за ползване на услугите на мобилни оператори, както и за получаване на парични преводи и др.

Според ЗУБ, имената на чужденеца се вписват в регистрационната карта по ред и брой, както са изписани в документите за задгранично пътуване, с които е влязъл в Република България (чл.44, ал.3). В някои документи имената не са изписани в обичайния ред – лично, бащино и фамилно име. Въпреки че е записано дали името е лично, бащино или фамилно, служителите на Държавната агенция за бежанците следва да спазват закона и да изпишат имената в съответния ред. В резултат на това в повечето регистрационни карти имената са в следния ред: лично, фамилно, бащино и след това биват изписвани в същия ред в решението за предоставяне на статут. На свой ред общините вземат информация от решението и новите български документи за самоличност на практика създават нова самоличност на чужденеца, различна от тази, която е представена в документите за самоличност, с които е влязъл в страната. В резултат на това е трудно при проверка на документи чужденците да докажат, че са бащи на децата си и следва да представят решенията за предоставяне на статут, а ако са влезли в страната с майките на децата, решенията на майките, тъй като имената на децата обикновено се вписват в техните решения.

При раждането на деца на майки, търсещи закрила в България, възникват следните проблеми:

1. Ако майката не е придружена от съпруга си и настоява детето ѝ да носи неговите имена, може да предостави удостоверение за брак или друг документ, доказващ семейни отношения; ако не разполага с такъв, в удостоверението за раждане на детето се вписват нейните имена, а по-късно се налага припознаване на детето, тъй като след записването общините не приемат последващо предоставен документ, удостоверяващ семейни отношения между бащата и майката. Съгласно Семейния кодекс на република България, законният срок, след който детето може да носи имената на бащата след припознаването, е три месеца.⁵

2. Ако бащата придружава майката, двамата родители следва да подадат в общината нотариално заверена декларация, в която се вписват имената на детето по начина, по който те биха искали да бъдат изписани. Тъй като регистрационните карти на родителите според Закона за убежището и бежанците не са документи, които удостоверяват самоличността на чужденеца, нотариусът би могъл да откаже да завери такава декларация; друго основание за отказ би могла да бъде липсата на заклет преводач, който да присъства на подписването, тъй като в някои райони с концентрация на бежанци у нас е трудно да бъдат намерени заклет преводачи от някои езици, например арабски и

⁴ Народно събрание на Република България, Закон за убежището и бежанците, чл. 40, ал. 3, достъпно онлайн на адрес www.mlsp.government.bg/bg/law/law/ZUB.doc, последно посетен на 03.07.2014г.

⁵ Народно събрание на Република България, Семейен кодекс, член 66, ал. 1, достъпно онлайн на адрес <http://sacp.government.bg/normativna-uredba/kodeksi/seeen-kodeks>, последно посетен на 03.07.2014г.

фарси или пък търсещите закрила е възможно да не разполагат със средства да наемат преводач. На практика, някои от търсещите закрила не биха могли да си позволят нотариалната заверка, общинските такси, както и пътните разходи до населеното място, в което се намира общинската администрация.

Финансовите затруднения също биха могли да се считат за сериозна пречка пред издаването на документи за самоличност. Цените на документите за чужденци са почти два пъти по-високи от цените за документи за български граждани. Издаването на документ за самоличност е обвързано с регистрирането на постоянен адрес. По същият начин с постоянния адрес е обвързана и възможността за получаване на социално подпомагане с цел покриване разходите за издаване на документи за самоличност.

2.2. Жилища и адресна регистрация

Съгласно разпоредбата на ЗУБ „чужденец с предоставен статут на бежанец или хуманитарен статут е длъжен в срок 14 дни от получаването на решението за предоставяне на статут да се яви в общината на населеното място, в която ще се установи, за да бъде вписан в регистъра на населението.”⁶ Този текст бива тълкуван от Държавната агенция за бежанците по следния начин: в срок от 14 дни от получаването на решението за предоставяне на статут, чужденецът следва да напусне бежанския център (ако е живял в такъв).

Намирането на жилище е проблематично, тъй като собствениците на жилища не са склонни да отдават жилища под наем на получили закрила.⁷ Някои от тях се страхуват от чужденците, тъй като имат изградени негативни представи за културата им; други се страхуват, че наемателите няма да са в състояние да плащат редовно наема и сметките; трети не биха искали да влизат в краткосрочни взаимоотношения, предполагайки, че получили закрила имат намерение да отпътуват от страната след получаване на документи за самоличност. В резултат на това в края на 2013 година се наблюдава повишено търсене на жилища под наем в някои региони на страната (предимно в близост до бежанските центрове), което от своя страна води до повишаване на наемите, както и броя на злоупотребите – продават се адресни регистрации, наемателите са притискани да плащат по-високи от договореното цени под заплахата, че наемодателите ще им откажат адресна регистрация.

В края на 2013 година доброволци, работещи с бежанци, настояват държавата да поеме отговорност и пишат писмо до Държавната агенция за бежанците, а на срещи между институции и доброволци за справяне с бежанската криза предлагат бежанските центрове да предоставят постоянен адрес на получили закрила и да им дадат възможност да останат по-дълго в тях. В края на януари 2014 година, на 9-та координационна среща за управление на бежанската кризата в България, на която присъстват представители на ДАБ, ВКБООН, БЧК и други организации, е взето решение получили закрила, които нямат възможност да живеят на външен адрес да останат безвъзмездно в лагерите до 6 месеца – до вземането на друго решение. На практика много от жителите на бежанските центрове не знаят за наличието на такава възможност, а информация за нея не може да бъде открита в достъпен за всеки източник, например на сайта на Държавната агенция за бежанците. Според наблюденията на доброволци, това дава възможност на властите да извеждат принудително получили закрила. В същото време, обаче, в ЗУБ е записано: „На чужденец с предоставен статут на бежанец или хуманитарен статут може да се окаже финансова

⁶ Народно събрание на Република България, Закон за убежището и бежанците, чл. 35, достъпно онлайн на адрес www.misp.government.bg/bg/law/law/ZUB.doc, последно посетен на 03.07.2014г.

⁷ „Къде живеят бежанците”, (2 Ноември, 2013г., Блог „Полетът на костенурката”), достъпно онлайн на адрес <http://lydblog.wordpress.com/2013/11/02/kade-jiveiat-bejancite-2>, последно посетен на 03.07.2014г.

помощ за настаняване в жилище за срок до 6 месеца от влизане в сила на решението за предоставяне на статут, при условия и по ред, определени от председателя на Държавната агенция за бежанците, съгласувано с министъра на финансите.”⁸ До 2014 година съществува възможност да подпомагане на получилите закрила, които се включат в интеграционна програма. За съжаление, срокът на програмата е изтекъл, а и от нея са имали възможност да се възползват само до 100 души годишно. Новата програма е приета в началото на юли 2014, но все още не са приети конкретните мерки, както и бюджетът. Няма приета официална стратегия за справяне с проблема с бездомността сред получилите закрила.

Наличието на адресна регистрация е пряко свързано и с достъпа до социално подпомагане.

2.3. Социално подпомагане

Според инструкции, изпратени от Министерството на труда и социалната политика до дирекциите за социално подпомагане, „Отпускането на социални помощи се извършва след преценка на доходите, възрастта, семейното положение, здравословното и имуществено състояние, трудовата заетост на лицето или семейството. Социалните помощи са месечни, еднократни или целеви. Право на социално подпомагане имат чужденците с разрешение за дългосрочно или постоянно пребиваване в Република България, чужденците, на които е предоставено убежище, статут на бежанец или хуманитарен статут, и чужденците, ползващи се от временна закрила, и лицата, за които това е предвидено в международен договор, по който Република България е страна.” Получилите хуманитарен статут нямат право на детски надбавки, освен ако получаването на такива помощи не е предвидено в друг закон или в международен договор, по който Република България е страна, тъй като правата им са приравнени с тези на постоянно пребиваващите чужденци.⁹

Достъпът до социално подпомагане зависи от наличността на регистрация на постоянен адрес, лична карта, документи за доходи за предходни месеци, за имунизации на децата. Няма ясна процедура по установяване наличността на имунизации при липса на имунизационен паспорт. В информационните материали не се споменава изискването децата да посещават училище, но от сайта на дирекциите „Социално подпомагане” става ясно, че такова изискване съществува. То, обаче, се оказва непостижимо за някои от получилите закрила (виж секция „Образование” по-долу).

Достъпът до информация за тези възможности е силно ограничен, тъй като дирекциите „Социално подпомагане” предоставят информацията само на български език и не поемат ангажимента да осигуряват преводачи на желаещите да комуникират с тях. Освен това, тази информация не може да бъде открита в уебсайта на дирекциите. Съществува опасността получилите закрила да пропуснат възможността за социално подпомагане и поради изискването да се регистрират в бюрата по труда до три месеца след получаването на решението за статут. В случай, че пропуснат този срок, ще се наложи да чакат шест месеца след като се регистрират в бюро по труда, а именно първите месеци са критични за оцеляването им.

Дори при наличие, а особено при липсата на безплатни жилища или такива с контролиран нисък наем, възможното социално подпомагане е недостатъчно за оцеляването на голяма част от получилите закрила, особено на многодетни семейства.

⁸ Народно събрание на Република България, Закон за убежището и бежанците, чл. 32, ал.3, достъпно онлайн на адрес www.mlsp.government.bg/bg/law/law/ZUB.doc, последно посетен на 03.07.2014г.

⁹ Народно събрание на Република България, Закон за семейни помощи за деца, чл.3, ал.5, достъпно онлайн на адрес www.mlsp.government.bg/bg/law/law/Zspd.doc, последно посетен на 03.07.2014г.

2.4. Работа

Получилите закрила имат право на достъп до пазара на труда, а търсещите имат такова право след една година от регистрирането на молбата им за закрила.¹⁰ В тези случаи не се изисква разрешително за работа.¹¹ След регистриране на молбата, търсещите закрила имат право да работят по граждански договор; за работа по граждански договор не се изисква разрешително за работа.

Няма правни ограничения за стартиране на собствен бизнес. На практика, обаче, стартирането на собствен бизнес и работата по граждански договор за търсещи закрила могат да бъдат осуетени поради невъзможност лицата да удостоверят самоличността си, тъй като регистрационната карта не е валиден документ за удостоверяване на самоличност. Практиката показва, че през 2014 година Държавната агенция за бежанците връща личните документи на търсещите закрила след регистрацията, така че те биха могли да ги използват.

Въпреки тези възможности, наемането на работа на търсещи и получили закрила у нас е затруднено поради факта, че повечето не владеят български език, а голяма част не владеят английски или друг сравнително популярен в България език. До края на 2013, Държавната агенция за бежанците предлага ограничен брой места за курсове по български език за получените закрила в рамките на интеграционната програма, в дневни курсове, от които не биха могли да се възползват работещи или майки, които се грижат за децата си през деня. Доброволци организират курсове по български и английски език за търсещите закрила, основно в бежанските центрове и на други места в София. През 2014г. курсове по български език се предлагат и в останалите бежански центрове (а в някои от тях и по английски език) – организирани неформално от доброволци или формално от НПО с финансирани проекти. Голяма част от търсещите закрила не са мотивирани да изучават български език, тъй като се надяват след получаване на решение за статут да напуснат България и да се установят в по-силно развитите икономически ЕС страни.

През март 2014г. Агенцията по заетостта организира презентации в бежанските центрове, за да запознае търсещите закрила с възможностите за работа в България, с услугите, които предлагат бюрата по труда и да събере предварителна информация за квалификациите и уменията на търсещите закрила. Подготвените материали и презентацията са на български и арабски език и ги прави недостъпни за търсещите закрила, които говорят други езици (преобладаващо френски, английски и фарси). Въпросниците са на български език и не е възможно да бъдат попълнени без преводач. Презентаторите не са подготвени да отговарят на специфични въпроси, които са от критично значение за търсещите закрила – основно какви са възможностите да се практикуват конкретни професии в България и какви са формалните изисквания към желаещите да ги практикуват.

През април 2014г. доброволци в бежанския център в Харманли интервюират търсещи закрила като подготвят индивидуални профили, в които се включват не само формални квалификации и умения, усвоени във връзка с формалното образование и практикувани професии, но и такива, придобити в неформални дейности – в домакинството, при упражняване на хобита и изследване на собствени интереси. Поставените цели са следните: (1) да се състави профил, който да може да бъде споделян с

¹⁰ Народно събрание на Република България, Закон за убежището и бежанците, чл. 39, ал.3, достъпен онлайн на адрес www.mlsp.government.bg/bg/law/law/ZUB.doc, последно посетен на 03.07.2014г.

¹¹ Министерски съвет на Република България (2002), Наредба за условията и реда за издаване, отказ и отнемане на разрешения за работа на чужденци в Република България, достъпно онлайн на адрес <http://www.mlsp.government.bg/bg/law/regulation/NURIOORRChRB.RTF>, последно посетен на 03.07.2014г.

работодатели; (2) да се набележат конкретни въпроси за възможностите за практикуване на конкретни професии в България, които след това да бъдат изследвани и информацията да бъде обобщена и споделена с широк кръг доброволци, търсещи и получили закрила, работодатели; (3) да се помогне на интервюираните да видят „голямата картина“ на своите интереси, умения, квалификации, предпочитания и да се идентифицират модели, които се свързват с определени професии, възможности за собствен бизнес и т.н. така че интервюираните да имат повече възможности за реализация, включително за промяна на кариерната си ориентация; (4) да се помогне на интервюираните да създадат партньорства помежду си и да започнат да работят заедно по реализирането на свои идеи за образование и бизнес; (5) да се идентифицират нуждите на търсещите закрила, за да бъдат изградени адекватни пространства и да бъде предоставено подходящо оборудване и необходими материали за образование, обучение и работа в самия бежански център.

Един от основните проблеми за реализацията на пазара на труда в България за търсещите и получилите закрила е предоставянето и признаването на квалификации. Огромна част от тях не могат да предоставят документални доказателства, а освен това не всички документални доказателства могат да бъдат признати в България. Ето защо е важно да се търсят възможности за реализация и извън професиите, за които тези лица са формално квалифицирани.

2.5. Образование

Малолетните и непълнолетните търсещи закрила имат право на образование при условията и по реда за българските граждани.¹² След получаване на закрила, право на образование при условията и по реда за българските граждани придобиват и пълнолетните.

Търсещите и получилите закрила, независимо от възрастта си, могат да ползват правото си на образование в системата на народната просвета.¹³ Продължаването на образованието се осъществява въз основа на документ за завършен предходен клас или степен на образование.¹⁴ Някои от търсещите и получилите закрила у нас, обаче, не могат да представят документи за завършен клас или степен. Някои от тези, които разполагат с документи не могат да си позволят да заплатят за превод и легализация на документите. Например, превод и легализация на документ за завършено основно образование в Сирия струва общо 145 лева без пощенските разходи от и до населено място извън столицата.

Един от възможните проблеми при превода на документи е, че се изискват заверки на училищните документи в съответните посолства. Някои получили закрила не биха искали да разкриват пред представители на властта от страните им по произход къде се намират в момента и това би направило невъзможна заверката на документите.

През април 2014г. МОН започна да обсъжда възможността те да могат да се запишат в училищата, без да представят документи. В края на учебната година в някои РИО все още няма яснота и се чакат нови постановления от МОН относно процедурите за записване на ученици в училищата. В интервю пред в. „Монитор“ от 23 юли 2014г., Председателят на ДАБ споделя, че ако не бъде приет нов закон (вероятно за убежището и

¹² Народно събрание на Република България, Закон за убежището и бежанците, чл. 26, достъпен онлайн на адрес www.mlsp.government.bg/bg/law/law/ZUB.doc, последно посетен на 03.07.2014г.

¹³ Министерство на образованието и науката (2011), Правилник за прилагане на Закона за народната просвета, чл. 2, ал. 1, достъпно онлайн на адрес <http://www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=158>, последно посетен на 02.07.2014г.

¹⁴ Пак там, чл.2, ал.2.

бежанците), има вероятност през есента на 2014г. децата - бежанци да не могат да посещават училище, тъй като няма да бъдат отпускнати средства за обучението им.¹⁵

Съществува и изискване за владеене на български език. То включва успешно завършен курс по български език в ДАБ по програма, съгласувана с Министерството на образованието и науката.¹⁶ Предлаганите през 2014 година в бежанските центрове курсове, както и тези, организирани извън тях формално не са организирани според горните изисквания, а освен това обхващат малък процент от търсещите и получилите закрила. Възможно е РИО на МОН формално да не признаят тези курсове като покриващи изискванията.

Когато търсещ или получил закрила желае да се запише в българско училище, съответният РИО (Регионален инспекторат по образованието) следва да назначи комисия, която провежда интервюта, проверява степента на знанията и определя съответствието им с общообразователния минимум за определен клас.¹⁷ Тази комисия се свиква по предложение на представител на ДАБ. Тя проверява степента на знанията на бежанците, определя съответствието им с общообразователния минимум за определен клас и насочва към определено училище.

Въпреки, че горната наредба все още не е официално отменена и може да бъде открита на сайта на МОН, тя не би трябвало да се прилага, тъй като се основава на чл. 25 от ЗУБ, а въпросният член е променен, което означава, че основанието за нея е отпаднало. Към момента не е приета актуална наредба и в различните региони РИО на МОН действат по своя преценка.

Практиката е различна от описаното в наредбата. Свиква се комисия към училището, в което желае да се запише бежанецът. Ако той представи документ за завършен клас, полага изпит само по предметите, които в България се изучават в съответния завършен клас, но които той не е изучавал в страната, от която идва. Ако се записва през втория срок, следва да положи изпити по материала за първия срок.

В такива случаи със сигурност се изисква полагане на изпит по български език и литература за съответния предходен клас. За ученици, които са учили български като чужд език и са изучавали съвсем различни литературни произведения в страната си по произход, този изпит би бил сериозно предизвикателство.

Някои получили закрила не са посещавали учебни занятия в продължение на година или две, забравили са учебен материал, а академичните им умения са се влошили. Към момента няма ресурси за подпомагане на тези ученици – да опреснят знанията си и да възстановят академичните си умения. Това може да се окаже още една причина те да не могат да се запишат в паралелки със свои връстници и да бъдат демотивирани да продължат образованието си.

Българските образователни и обучителни институции нямат опит с валидирането и акредитирането на чуждестранни квалификации, за които не могат да бъдат предоставени документи. Тепърва предстои да бъдат разработени процедури.

---

¹⁵ В. "Монитор", 23.07.2014г., "Германия ни връща поетапно 3000 бежанци", интервю с председателя на ДАБ Николай Чирпанлиев, достъпно онлайн на адрес <http://www.monitor.bg/article?id=436853>, последно посетен на 23.07.2014г.

¹⁶ Министерство на образованието и науката (2000), Наредба № 3 от 2000г. за реда за приемане на бежанци в държавните и общинските училища на Република България, чл. 4, достъпно онлайн на адрес <http://goo.gl/uKOAMn>, последно посетен на 03.07.2014г.

¹⁷ Пак там, чл. 8.

Част 3. МЕСТНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ИНТЕГРАЦИЯТА

Към 3 юли 2014 година, според статистиките публикувани на сайта на ДАБ, търсещите закрила, настанени в центрове в хасковска област, са 55 % от всички настанени в центрове и 26 % от всички търсещи закрила в България.¹⁸ В хасковска област се намира и СДВНЧ – Любимец, от който след подаване на молба за закрила се прехвърлят търсещи закрила в централите в гр.Харманли и с.Пъстрогор.

Капацитетът на РПЦ – Харманли към момента е попълнен до 47%. Предстои настоящият капацитет да бъде удвоен, след като бъдат приети новопостроените сгради.

За да се справи с бездомността, ДАБ взе временна мярка да позволи на получените закрила да останат да живеят в централите до 6 месеца. Тъй като много от тях нямат финансова възможност да наемат жилища, а и все още наемодателите не са готови да предоставят лесно жилища на бежанци, очертава се в Харманли за известно време да останат голям брой получили закрила.

В същото време, новата Националната стратегия за интеграцията на лицата, получили международна закрила в република България (2014 - 2020 г.) отнежда важна роля на общините, желаещи да участват в интеграционни дейности – да координират предоставянето на услуги с цел интеграция на получените закрила, да организират жилищното настаняване, да управляват целевите средства, предоставени за изпълнение на индивидуалните интеграционни споразумения.

Предвид горното, може да се твърди, че пред общините в хасковска област се разкрива сериозен потенциал за провеждане на интеграционни дейности за голям брой получили закрила.

Интеграционната стратегия предвижда, че общините, включени в НПДИ (Национален план за действие по интеграция), ще имат възможност да получават средства целево за покриване на разходите, включително за жилищно настаняване, обучение по български език, превод, социална медиация и др. Интеграционните разходи ще се планират годишно и ще се приемат от Съвета. С цел минимизиране на публичните разходи за интеграция на лица с предоставен статут на закрила, съответните министерства, ведомства, общини и НПО ще могат да предприемат необходимите действия за осигуряване на външно финансиране на дейностите, включително от Структурни и Кохезионния фонд на ЕС, Фонд "Убежище, миграция и интеграция" и други европейски фондове, както и средства от международни организации.¹⁹

В тази светлина, най-сериозното предизвикателство пред местните власти в хасковския регион за участие в интеграционния план е необходимостта от инициативност – за насърчаване на възможни доставчици на услуги, за търсене на външно финансиране, за развиване на интеграционни планове, за обучение на служители, които да работят по интеграционните дейности.

¹⁸ Постоянно обновяващите се данни на Държавната агенция за бежанците (ДАБ) при Министерския съвет могат да се следят с секцията „Статистики и отчети“ в сайта на ДАБ, достъпна онлайн на адрес <http://www.aref.government.bg/?cat=8>

¹⁹ Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет на Република България (2014), „Национална стратегия за интеграцията на лицата, получили международна закрила в република България (2014 - 2020 г.)“, достъпно онлайн на адрес <http://www.strategy.bg/FileHandler.ashx?fileId=4765>, последно посетен на 03.07.2014г.

ИЗТОЧНИЦИ:

Държавна агенция за бежанците (ДАБ) при Министерския съвет на Република България (2014), *Национална стратегия за интеграцията на лицата, получили международна закрила в република България (2014 - 2020г.)*, достъпно онлайн на адрес <http://www.strategy.bg/FileHandler.ashx?fileId=4765>.

Държавна агенция за бежанците (ДАБ) при Министерския съвет на Република България (2014), „Цели на Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет през 2014г.“, достъпно онлайн на адрес http://www.aref.government.bg/docs/CHELI_DAB_2014.doc.

Стайкова, Л., статии в под етикет „Бежанци“ в блога „Полетът на костенурката“, достъпно онлайн на адрес <http://lydblog.wordpress.com>

Министерски съвет на Република България (1998), *Правилник за прилагане на закона за социалното подпомагане*, достъпно онлайн на адрес [http://sacp.government.bg/media/cms_page_media/67/PPZSP\(2\).rtf](http://sacp.government.bg/media/cms_page_media/67/PPZSP(2).rtf)

Министерски съвет на Република България (2002), *Наръчник за работа на служителите от държавната администрация, органите за местно самоуправление и неправителствените организации за бежанци със специални нужди*, достъпно онлайн на адрес http://www.aref.government.bg/ebf/docs/Handbook%20for%20refugees_GGI_26_08_2013.doc

Министерски съвет на Република България (2002), *Наредба за условията и реда за издаване, отказ и отнемане на разрешения за работа на чужденци в Република България*, достъпно онлайн на адрес <http://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/-548909054>

Министерство на образованието и науката (2011), *Правилник за прилагане на Закона за народната просвета*, достъпно онлайн на адрес <http://www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=158>

Министерство на образованието и науката (2000), *Наредба № 3 от 2000г. за реда за приемане на бежанци в държавните и общинските училища на Република България*, достъпно онлайн на адрес <http://goo.gl/uKOAMn>

Народно събрание на Република България (2002), *Закон за убежището и бежанците*, достъпно онлайн на адрес www.mlsp.government.bg/bg/law/law/ZUB.doc

Народно събрание на Република България (2009), *Семеен кодекс*, достъпно онлайн на адрес <http://sacp.government.bg/normativna-uredba/kodeksi/semeeen-kodeks>

Народно събрание на Република България (2002), *Закон за семейни помощи за деца*, достъпно онлайн на адрес www.mlsp.government.bg/bg/law/law/Zspd.doc

Народно събрание на Република България (2009), *Закон за българските лични документи*, достъпен онлайн на адрес <http://www.aba.government.bg/files/iner/file/ATT00045%5B2%5D.rtf>

Народно събрание на Република България (1999, посл. изм. 2014), *Закон за гражданската регистрация*, достъпен онлайн на адрес <http://www.mrrb.government.bg/docs/2b1f33f9d79ef1f19778c1b83a947248.docx>

Народно събрание на Република България (1991), *Конституция на Република България*, достъпно онлайн на адрес <http://www.parliament.bg/bg/const>

Народно събрание на Република България (2001), *Закон за насърчаване на заетостта*, достъпно онлайн на адрес www.mlsp.government.bg/bg/law/law/ZNZ.doc

Пампоров, Ал., Зв. Ванкова, М. Шишкова (2013), „Бездомност и достъп до жилищно настаняване сред търсещите закрила, бежанците и лицата с международна закрила в България“, Върховен комисариат на бежанците на ООН, София, България, достъпно онлайн на адрес <http://www.unhcr-centraleurope.org/bg/pdf/resursi/publikacii/doklad-za-bezdomnostta-na-bezhanci-v-blgariya.html>

Протокол от 9-та координационна среща за управление на бежанската криза в България, 30 януари 2014

Чирпанлиев, Н. (2014) „Германия ни връща поетапно 3000 бежанци“, във в. „Монитор“, 23.07.2014г., достъпно онлайн на адрес <http://www.monitor.bg/article?id=436853>

Уебсайт на Дирекции „Социално подпомагане“: <http://pomosti.oneinform.com/>

Уебсайт на Държавната агенция за бежанците: <http://www.aref.government.bg>

Фейсбук група „Приятелите на бежанците“:
<https://www.facebook.com/groups/585850168115019>